

Nr 840

Av herr Carlshamre m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 60, angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m.

(Lika lydande med motion nr 719 i Första kammaren)

I lagrådets yttrande över proposition nr 60 har anförts synpunkter som, enligt vår mening, varit förtjänta av större uppmärksamhet än som uppenbarligen tillmätts dem vid avfattandet av propositionen.

Alla är medvetna om att den strejkrätt som enligt propositionen skulle tillerkännas tjänstemän i offentlig tjänst kan komma att inskränkas genom särskilda tjänstepliktslagar, om skyddet för vitala samhällsfunktioner så kräver. I sådant fall måste det, ur berörda tjänstemäns egen synpunkt, anses bättre att de inskränkningar som kan komma i fråga finns förtecknade, eller åtminstone antydda, i permanent lag, så att man i förväg kan bedöma i vilken mån en planerad strejkaktion kan komma att betagas kraft och effektivitet genom lagstadgad beskärning av strejkrätten. Vetskapen att provisoriska och tillfälliga tjänstepliktslagar kan komma att tillgripas som vapen mot en eventuell strejk, lagar som kan tänkas tillkomma under trycket av en tillfällig svår situation och måhända under påverkan av mer eller mindre affektladdade opinioner, kan endast motverka den känsla av trygghet och självbestämmanderätt som en likställighet med den privata arbetsmarknadens anställda i fråga om förhandlings- och strejkrätt m. m. är avsedd att ge de offentliga tjänstemännen. Det är därför, enligt vår uppfattning, önskvärt att de föreslagna tjänstemannalagarna kompletteras med en beredskapslag, angivande formerna och principerna för sådana tvångsinsgripanden på det offentliga tjänstemannaområdet som i undantagsfall kan bli nödvändiga.

Det har tidigare förutsatts att frågan om definiering och eventuell reformering av tjänstemannaansvaret skulle tas upp i samband med frågan om statstjänstemännens förhandlingsrätt. Så har inte skett, vilket lett till att, som framhållits i lagrådets yttrande, vissa brister kommit att vidlåda förslagen i propositionen. Det torde i varje fall vara angeläget, att frågan om tjänstemannaansvarets innebörd nu blir föremål för allsidig och förutsättningslös utredning.

Enligt förslaget skall strejkrätt endast tillerkännas organiserade tjänstemän. Oorganiserade tjänstemän, som ansluter sig till strejk, kommer att

kunna ställas till ansvar för tjänstefel. Lockout skall däremot kunna riktas även mot oorganiserade. Detta senare torde av praktiska skäl vara oundgängligt. Vi anser emellertid att konsekvensen och rättvisan då kräver, att oorganiserade tjänstemän också ges samma rätt som de organiserade att, utan att riskera straffpåföljd, ansluta sig till strejk. Någon risk för att en sådan bestämmelse skulle kunna ge möjlighet till s. k. vilda strejker föreligger inte, då enligt den föreslagna lagens § 15 strejk endast skall få tillgripas efter beslut av arbetstagarförening. Den enligt vår mening önskvärda rätten för oorganiserade att ansluta sig till strejkaktion tryggas om i den föreslagna 15:e paragrafens andra stycke orden »som han tillhör» får utgå.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,
att riksdagen måtte besluta

1) att de föreslagna tjänstemannalagarna kompletteras med en beredskapslag, angivande formerna och de allmänna principerna för tvångsingripanden som kan bli nödvändiga på det offentliga tjänstemannaområdet, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext;

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära omedelbar, allsidig och förutsättningslös utredning av innebörden i och eventuellt behövlig reformering av tjänstemannaansvaret; samt

3) att i § 15 andra stycket i den föreslagna statstjänstemannalagen orden »som han tillhör» måtte utgå.

Stockholm den 8 april 1965

Nils Carlshamre

Gunnar Oskarson

Blenda Ljungberg

Alf Wennerfors